

УДК 230.2

Стаюра М. – ст. гр. БК-11

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМА ПОХОДЖЕННЯ СВІДОМОСТІ

Науковий керівник: ас. Габрусєва Н.В.

В філософії існує багато різноманітних концепцій походження свідомості. Це пов'язано з тим, що дати вичерпну відповідь на рахунок того, що таке свідомість, і, відповідно, звідки вона виникла неможливо. Ця проблема відноситься до вічних питань, які завжди цікавили людство, проте однозначного вирішення її немає.

Можна виділити декілька основних концепцій, які намагаються пояснити походження свідомості:

1) релігійна;	4) дуалістична;
2) інформаційного поля;	5) еволюції;
3) суспільної праці;	6) субстанційна.

Релігійна концепція стверджує, що свідомість людини є божим даром: створюючи людину, Бог «вдихнув у неї дух живий», наділивши, таким чином, людину часткою божественного світла. Дану концепцію не можна вважати ідеальною через те, що вона залишає поза розглядом зв'язок свідомості із людським організмом, соціальною історією. Окрім того, вона пояснює не походження свідомості, а лише те, що вона притаманна людині.

Концепція єдиного інформаційного поля: свідомість є одним із проявів дії єдиного світового інформаційного поля, тобто усі процеси світу супроводжуються обміном інформацією. Але недоліком є те, що ця концепція не здатна пояснити складності реального функціонування свідомості, у тому числі єдність свідомості людських почуттів, переживань, прагнень до вищого та кращого.

Концепція походження людини свідомості внаслідок розвитку праці: людина і свідомість формуються по мірі розвитку суспільної праці. Але нажаль «трудова теорія» не пояснює, чому при наявності «праці із знаряддями» історичний процес формування свідомості був відсутній, або загальмований на дуже тривалий час.

Дуалістична концепція: в основі всіх світових процесів лежать два начала: матеріальне і духовне. Свідомість є виявленням духовного начала.

Концепція еволюції: свідомість є результатом поступового розвитку живих організмів або форм відображення дійсності. Дану концепцію не можна вважати ідеальною через те, що вона не пояснює інформаційних можливостей людського розуму і спрямованості самої еволюції до людини, мислення.

Сустанційна концепція: намагається подати свідомість як конкретне, на рівні людини виявлення вихідної засади світу – духу, або світового розуму.

Але і ця концепція ставить перед нами низку складних питань: наприклад, субстанційні характеристики за самою своєю якістю повинні бути найпершими, а, значить, найпопулярнішими, проте, свідомість тримається на постійному внутрішньому зусиллі; якщо свідомість початково є ідеальною, навіщо для її проявів потрібна недосконала матеріальна реальність? Яку роль у субстанційному процесі відведено людському стражданню та надіям на безсмертя?

Отже, перегляд основних концепцій походження свідомості дозволяє зробити висновок про те, що жодна з них не може пояснити усіх складностей свідомості як явища людського буття, проте вони виділяють та акцентують справді дуже важливі риси свідомості.